

ความรู้และการปฏิบัติของมารดาบิดา ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

บัญญัติ สุขเจริญ**
พัฒนา ปลื้มถนอม***

วิรัตน์ ไกล่บุปผา**
ศิริรัตน์ พิชิตชัยชาญ***

อัจฉรา เปรื่องเวทย์ **
ทิมมพร มัจฉาชีพ****

บทคัดย่อ: งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และการปฏิบัติของมารดาบิดาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก กลุ่มตัวอย่างคือมารดาหรือบิดาที่มีบุตรอายุ 4 ปี และพหุบุตรคนใดคนหนึ่งมารับบริการตรวจสุขภาพในหน่วยตรวจโรคกุมารเวชศาสตร์ ตึกตรวจโรคนอก โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลรามาริบัติ รวมจำนวนทั้งสิ้น 500 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50.8 และร้อยละ 51.4 ตามลำดับ ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($r = 0.574$) เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนด้านความรู้และการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ครอบครัวที่แตกต่างกัน พบว่า มีความรู้และการปฏิบัติต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันมีการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41-50 ปี มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่าทุกกลุ่มอายุ ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากกว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้าน กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวและกลุ่มอาชีพรับจ้าง ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแม่บ้านและกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขายมีความรู้มากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้าง ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษา ระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประถมศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษามีความรู้ต่ำ

* ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหิดล

** ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

*** ภาควิชากุมารเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล

**** ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาริบัติ มหาวิทยาลัยมหิดล

กว่าทุกกลุ่มที่ได้รับการศึกษา ($p < 0.05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-20,000 บาทและมากกว่า 20,001 บาทมีความรู้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ครอบครัวตั้งแต่ 3,001-10,000 บาท ($p < .05$)

ด้านการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้านและกลุ่มอาชีพรับจ้าง ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแม่บ้านและกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขายมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้าง ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ประถมศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษามีการปฏิบัติต่ำกว่าทุกกลุ่มการศึกษา ($p < 0.05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือนตั้งแต่ 10,001-20,000 บาทและมากกว่า 20,001 บาทมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ครอบครัวตั้งแต่ 3,001-10,000 บาท ($p < .05$)

คำสำคัญ: ความรู้ของมารดาบิดา, การปฏิบัติของมารดาบิดา, การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

Abstract: The purpose of this study was to describe parents' knowledge and practice in promoting child development. The samples of the study were composed of five hundred parents who have a four-year-old child and brought any one of their children to attend and receive health services from a pediatric clinic of the Out-Patient Department, Siriraj and Ramathibodhi Hospitals. Data were collected in structured interviews. Percentage, Pearson's Product Moment Correlation, Analysis of Variance, and Scheffe's test were used for data analyses. The findings of the study revealed that 50.8% of the samples have fair knowledge of child development and 51.4% reported fair practice in promoting child development. Parents' knowledge of child development was positively and significantly related to parents' practice in promoting child development ($r = 0.574, p < 0.001$).

A comparison of knowledge in promoting child development revealed a statistically significant difference among parents in different age groups, occupations, family incomes, and educational levels ($p < 0.01$). Parents age between 41-50 years have higher scores of knowledge than all of those who are younger ($p < 0.05$). Parents who work as government officials have higher scores of knowledge than those who are housewives, personal business, and employees ($p < 0.05$). Those who are housewives and merchants have higher scores of knowledge than those who are employees ($p < 0.05$). Parents who have a bachelor's degree and higher education have higher scores of knowledge than those who have lower education ($p < 0.05$). Parents who have no education have low scores of knowledge. In addition, Parents with higher family incomes (10,001-20,000 baht and more than 20,001 baht per month)

have higher scores of knowledge than those with lower family incomes (3,001-10,000 baht per month) ($p < 0.05$).

Regarding parents' practice in promoting child development, the findings revealed that there are statistically significant differences among parents with different occupations, family incomes and educational levels ($p < 0.01$). Parents who work as government officials have higher scores of practice than those who are housewives and employees ($p < 0.05$). Parents who are housewives and merchants have higher scores of practice than those who are employees ($p < 0.05$). Parents who have a bachelor's degree have higher scores of knowledge than those with lower education ($p < 0.05$). Parents with higher education (above Bachelor's degree) have higher scores of practice than those with no education ($p < 0.05$). Moreover, parents who have no education have low scores of knowledge. In addition, parents who have family incomes between 10,001-20,000 baht and more than 20,001 baht per month have higher scores of practice than parents who have family incomes between 3,001-10,000 baht per month ($p < 0.05$).

Key word: Patient's knowledge, Patient's practice, Promotion of child development

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รากฐานการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้ผลสำเร็จอย่างยั่งยืน ต้องเริ่มต้นพัฒนาตั้งแต่เด็ก ขณะอยู่ในครรภ์มารดา โดยมีปัจจัยด้านพันธุกรรม การอบรมเลี้ยงดู และสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นปัจจัยร่วม ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้พัฒนาร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง เด็กจึงจะเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 และ 7 กำหนดให้มีการพัฒนาเด็ก และเยาวชนอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่การเน้นให้ "เด็กเกิดรอดอย่างปลอดภัย เจริญเติบโตสมวัย สูงใหญ่กว่าเดิม ได้รับพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตามกำลังความสามารถ" โดยในทางปฏิบัติกระทรวงสาธารณสุขได้จัดกิจกรรม โครงการโภชนาการ โครงการอาหารกลางวัน โครงการ ตีมนมเพื่อสุขภาพ การจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน การอบรมการเลี้ยงดูบุตรแก่มารดา บิดา ฯลฯ ซึ่งพบว่าสามารถลดอัตราการตายของเด็กแรกเกิดและช่วยให้

เด็กมีการเจริญเติบโตในด้านส่วนสูงเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ตลอดจนปัญหาภาวะทุพโภชนาการลดลง' ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 เน้น "บทบาทสถาบันครอบครัวให้สร้างความอบอุ่น และความมั่นคงของสถาบันครอบครัว ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงวัยการศึกษาภาคบังคับ และให้สถาบัน หน่วยงานต่างๆ ส่งเสริมให้มารดาบิดา สนใจศึกษาหาความรู้ ทำความเข้าใจเรื่องโภชนาการ และจิตวิทยาเด็กจากสื่อต่างๆ รวมทั้งกระตุ้นให้มารดา บิดาพัฒนาทักษะทางปัญญา อารมณ์ สังคมของ บุตรให้สอดคล้องกับวัยโดยมารดาบิดามีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด"² สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 มีจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนาโดยเน้น "คนเป็นศูนย์กลาง" และแนวทางการพัฒนาคือ การพัฒนาศักยภาพของคนทั้งร่างกาย จิตใจและ สติปัญญา³ การพัฒนาคนมุ่งพัฒนาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ไปพร้อมๆ กัน มีผู้ให้แนวคิดในการพัฒนาเด็กว่า การสร้างเด็กย่อมดีกว่าการซ่อมผู้ใหญ่ เพราะเด็กเป็นวัยที่

สามารถปั้นให้ดีได้เข้าทำงานไม่อ่อนนุ่มดัดง่าย เด็กในวัย 0-5 ปี เป็นวัยที่ต้องการการเจริญเติบโตทางด้านสุขภาพอนามัยของร่างกาย และต้องการความรักความอบอุ่นของจิตใจ ตลอดจนเป็นวัยที่ต้องการการวางทักษะพื้นฐานของการพัฒนาทางสมองเพื่อเสริมสร้างปัญญา นอกจากนี้ในฐานะมนุษย์ เด็กควรได้รับการปกป้องและดูแลตามสิทธิ ไม่ว่าจะเกิดมาในฐานะใด การพัฒนาเด็กเล็กอย่างมีคุณภาพนั้น ต้องเริ่มจากสถาบันครอบครัวที่อบอุ่นและมารดาบิดามีส่วนร่วมในการส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็กตั้งแต่รู้ว่ามีการปฏิสนธิเกิดขึ้นแล้ว เพราะการเจริญเติบโตของเซลล์สมองของเด็กจะเจริญเติบโตเร็วมากช่วงอยู่ในครรภ์มารดา และมีหลายส่วนที่เติบโตและมีโครงสร้างระบบการทำงานโดยใช้ประสาทสัมผัส ประสบการณ์จากสิ่งแวดล้อม และการเลี้ยงดูช่วยกำหนดทิศทาง การเลี้ยงดูเด็กของแม่ในขวบปีแรกมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างพื้นฐานของบุคลิกภาพที่ดีให้กับลูก ความสุขจากการอุ้มชู กอดรัดจากพ่อแม่เป็นอีกสิ่งหนึ่ง que เด็กต้องการ ทั้งนี้เพราะผิวหนังเป็นอวัยวะที่รับความรู้สึกได้ไวที่สุด การสัมผัสทางกายที่แผ่วเบา อ่อนโยนของพ่อแม่ จะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นทั้งทางร่างกายและจิตใจ เกิดความเชื่อมั่นในแม่ นอกจากนี้ การอุ้มยังเป็นการกระตุ้นปลายประสาทซึ่งส่งผลสะท้อนไปยังระบบประสาทกลางทำให้มีการเจริญเร็วขึ้น⁶ เซลล์สมองของทารกจะเจริญถึงร้อยละ 63 ของผู้ใหญ่ เมื่อเด็กมีอายุ 1 ปีเซลล์สมองจะเจริญถึงร้อยละ 83-86 ของผู้ใหญ่ เมื่ออายุ 3 ปี เซลล์สมองจะเจริญถึงร้อยละ 90 ของผู้ใหญ่ และเซลล์สมองจะเจริญเท่าผู้ใหญ่เมื่อเด็กมีอายุ 6 ปี⁷ เด็กที่ได้รับการกระตุ้นทางตา หู จมูก ลิ้น และกาย ให้ได้เห็น ให้ได้ยิน ให้ได้กลิ่น ให้ได้รส ให้ได้สัมผัสตั้งแต่เกิดมาใหม่ๆ โดยเฉพาะความรักจากแม่ จะช่วยให้ใยประสาทของเซลล์สมองงอกงาม เกิดความฉลาด เรียนรู้ได้ง่าย มีชีวิตชีวา รู้เหตุรู้ผล เด็กที่ได้รับการกระตุ้นโดยมีคนพูดด้วยบ่อยๆ การได้ยินเสียง

ได้ออกเสียง จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาของเด็ก ถ้าเด็กเกิดมาแล้วถูกทอดทิ้ง ใยประสาทของเซลล์สมองจะเกิดน้อย ทำให้โง่ เรียนได้ช้า ทำอะไรไม่ค่อยเป็น เฉื่อยชา และขาดเหตุผล⁸ นอกจากนี้ เพียร์เจท์พบว่า จริยธรรมจะแฝงอยู่ในพฤติกรรมการเล่นของเด็ก เริ่มจากการได้รู้จักกฎเกณฑ์ใช้ตนเองเป็นศูนย์กลางและมุ่งที่ชัยชนะ เมื่อเติบโตขึ้นจึงรู้จักที่จะเล่นกับผู้อื่น การเล่นเป็นงานอย่างหนึ่งของเด็ก นอกจากจะทำให้เกิดความสนุกสนานแล้วยังมีผลต่อพัฒนาการของเด็กด้วย แต่จากการศึกษาวิจัย มารดาที่รู้ว่าการเล่นมีประโยชน์ต่อเด็กในการเรียนรู้การเข้าสังคมมีเพียงร้อยละ 18.6 มารดาร้อยละ 35 คิดว่าการจัดหาของเล่นให้ทารกจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและไม่เห็นประโยชน์ในการดัดแปลงของใช้ในบ้านมาให้นบุตรเล่นร้อยละ 25⁹ มารดาให้ความสนใจเด็กเป็นพิเศษในเรื่องของพัฒนาการด้านการเจริญเติบโต และความฉลาด แต่ให้ความสนใจน้อยมากในการพัฒนาเด็กด้านอารมณ์ สังคม และศีลธรรม บิดาไม่ได้ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของบุตร เพราะคิดว่าบุตรยังเล็กและมีพัฒนาการปกติ ไม่จำเป็นต้องส่งเสริม กลุ่มพ่อแม่ชุมชนเกษตรกรรมชนบท มักขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็กเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ภาษา อารมณ์ สังคมและจริยธรรม รวมทั้งพัฒนาการในด้านต่างๆ¹⁰ ซึ่งในเรื่องของการพัฒนาเด็ก เด็กจะพัฒนาบุคลิกลักษณะ ค่านิยม มาตรฐานเชิงจริยธรรมของสังคมจากมารดาบิดาและบุคคลใกล้ชิด โดยกระบวนการเลียนแบบและยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลักปฏิบัติของตนโดยอัตโนมัติ¹¹ มารดาบิดาเป็นบุคคลที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความรู้และการปฏิบัติของมารดาบิดาในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก เพื่อหาแนวทางในการวางแผนให้เด็กได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยอย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของมารดาบิดา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กกับคะแนนการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของมารดาบิดา
4. เพื่อเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของมารดาบิดาที่มีอายุอาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวที่แตกต่างกัน
5. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของมารดาบิดาที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ครอบครัวที่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่างคือ มารดาหรือบิดาที่มีบุตรอายุ 4 ปี และพบุตรคนใดคนหนึ่งมารับการตรวจสุขภาพในหน่วยตรวจโรคกุมารเวชศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลรามธิบดี แห่งละ 250 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคลของมารดาบิดา แบบสัมภาษณ์การปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของมารดาบิดา โดยให้ตอบตามความถี่ของการปฏิบัติ เกณฑ์การพิจารณาคือ ค่าเฉลี่ยคะแนน $> 2.74 =$ ดีมาก $2.25-2.74 =$ ดี $1.75-2.24 =$ พอใช้ และ $< 1.75 =$ ควรปรับปรุง และแบบสัมภาษณ์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) 3 ตัวเลือก แบ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว ด้านอารมณ์ ด้านภาษา และด้านสังคมและการปรับตัว

ระดับเกณฑ์ความรู้ คะแนน $> 84% =$ ดีมาก $70-84% =$ ดี $55-69% =$ พอใช้ $< 55% =$ ควรปรับปรุง ผู้วิจัยได้หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 ท่าน หลังปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกันจำนวน 30 คน จากนั้นนำผลที่ได้มาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อได้รับอนุมัติให้เก็บข้อมูลจากคณะบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล และคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดลแล้ว ผู้วิจัยประชุมชี้แจงกับผู้ช่วยวิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อความเข้าใจตรงกัน จากนั้นทำการเก็บข้อมูลโดยแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างคือ มารดาหรือบิดา ไม่จำกัดอายุ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัว มีบุตรอายุ 4 ปี และพบุตรคนใดคนหนึ่งมารับบริการตรวจสุขภาพที่หน่วยตรวจสุขภาพเด็ก โรงพยาบาลศิริราช และโรงพยาบาลรามธิบดี แห่งละ 250 คน รวม 500 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ (Statistical Package for Social Science) กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย

1. คำนวณหาค่าร้อยละข้อมูลส่วนบุคคล และจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้และการปฏิบัติ
2. คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-moment correlation coefficient) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กกับการปฏิบัติการ

ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับส่งเสริมพัฒนาการเด็ก และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวที่ต่างกัน

4. ทดสอบความแตกต่างรายคู่ หลังจากวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแล้วพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้วยวิธีเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นมารดาร้อยละ 90.6 มีอายุ 31-40 ปีร้อยละ 55.6 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาร้อยละ 28.2 ระดับประถมศึกษาร้อยละ 26.2 นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 96.2 ประกอบอาชีพแม่บ้านร้อยละ 29.8 สถานภาพสมรสอยู่ด้วยกันร้อยละ 94.6 รายได้ครอบครัวต่อเดือน 10,001-20,000 บาทร้อยละ 29.4 รองลงมา 5,001-10,000 บาทร้อยละ 29 การใช้จ่ายในครอบครัวพอใช้ร้อยละ 62.6 ผู้ดูแลเด็กคือมารดาบิดาร้อยละ 86.6 เคยได้รับความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร้อยละ 78 โดยได้รับจากสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ วารสาร วิทยุโทรทัศน์ ฯลฯ ร้อยละ 85.9 และต้องการได้รับความรู้เรื่องพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กร้อยละ 97 จำนวนบุตรในครอบครัว 2 คนร้อยละ 54.8

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 50.8 มีการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 51.4 (ตารางที่ 1, 2) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้เกี่ยวกับส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์กับคะแนนปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีค่าเท่ากับ 0.574 มีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.001 (ตารางที่ 3)

เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามอายุอาชีพ ระดับการศึกษาและรายได้ครอบครัวที่แตกต่างกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, .01, .01 และ .01 ตามลำดับ (ตารางที่ 4) และมีการปฏิบัติแตกต่างกันในกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) (ตารางที่ 5) จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ ในด้านความรู้ (ตารางที่ 6-9) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41-50 ปีมีความรู้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่าทุกกลุ่ม ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีความรู้มากกว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้าน กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัวและกลุ่มอาชีพรับจ้าง ($P < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแม่บ้านและค้าขายมีความรู้มากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้าง กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับประถมศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษามีความรู้น้อยกว่าทุกกลุ่มที่ได้รับการศึกษา ($p < 0.05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวตั้งแต่ 10,001-20,000 บาทและมากกว่า 20,001 บาทมีความรู้มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ครอบครัว ตั้งแต่ 3,001-10,000 บาท ($p < .05$)

ในด้านการปฏิบัติ (ตารางที่ 10-12) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41-50 ปีมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่าทุกกลุ่ม ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอาชีพแม่บ้าน และกลุ่มอาชีพรับจ้าง ($P < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแม่บ้านและค้าขายมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้าง ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับประถม

ศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษามีการปฏิบัติน้อยกว่ากลุ่มที่ได้รับการศึกษาทุกระดับ ($p < 0.05$) กลุ่ม

ตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวตั้งแต่ 10,001-20,000 บาทและมากกว่า 20,001 บาทมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ครอบครัว ตั้งแต่ 3,001-10,000 บาท ($p < .05$)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ระดับความรู้	จำนวน (N = 500)	ร้อยละ (%)
ดีมาก	1	0.2
ดี	95	19
พอใช้	254	50.8
ควรปรับปรุง	150	30

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

ระดับการปฏิบัติ	จำนวน (N = 500)	ร้อยละ (%)
ดีมาก	4	0.8
ดี	147	29.4
พอใช้	257	51.4
ควรปรับปรุง	92	18.4

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้และคะแนนปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
1. คะแนนความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	26.49	5.60	0.574***
2. คะแนนการปฏิบัติ การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	112.23	21.12	

*** p-value <0.001

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ครอบครัว

ข้อมูล	คะแนนความรู้ (คะแนนเต็ม 44 คะแนน)		
	คะแนนเฉลี่ย (\bar{x})	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	F
อายุ (ปี)			
< 20	23	9.42	8.8*
21-30	25.28	5.99	
31-40	27.08	5.25	
41-50	28.56	4.55	
อาชีพ			
แม่บ้าน	26.32	5.08	16.1**
รับราชการ	29.92	3.88	
รัฐวิสาหกิจ	27.57	4.61	
รับจ้าง	23.97	6.30	
ค้าขาย	27.06	4.66	
ธุรกิจส่วนตัว	25.42	5.82	
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้ศึกษา	19.25	6.20	24.79**
ประถมศึกษา	24.26	5.69	
มัธยมศึกษา	25.71	5.47	
ปริญญาตรี	28.58	4.5	
สูงกว่าปริญญาตรี	33	2.56	
รายได้ครอบครัว (บาท)			
< 3,000	25.53	6.18	18.6**
3,001-5,000	23.11	5.94	
5,001-10,000	24.70	5.72	
10,001-20,000	27.49	4.52	
> 20,001	28.91	4.93	

* p-value < 0.05 ** p-value < 0.01

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม อายุ อาชีพ การศึกษา และรายได้ครอบครัว

ข้อมูล	คะแนนปฏิบัติ (คะแนนเต็ม 165 คะแนน)		
	คะแนนเฉลี่ย (x̄)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	F
อายุ (ปี)			
< 20	108.5	18.38	3.04 ^{ns}
21-30	109.69	23.89	
31-40	113.24	19.59	
41-50	118.12	16.26	
อาชีพ			
แม่บ้าน	112.89	17.78	9.5**
รับราชการ	121.65	15.30	
รัฐวิสาหกิจ	113.71	19.51	
รับจ้าง	104.12	24.74	
ค้าขาย	115.24	20.88	
ธุรกิจส่วนตัว	107.83	23.22	
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้ศึกษา	72.75	27.15	23.86**
ประถมศึกษา	105.86	22.36	
มัธยมศึกษา	110.35	20.16	
ปริญญาตรี	119.52	16.15	
สูงกว่าปริญญาตรี	119	19.64	
รายได้ครอบครัว (บาท)			
5,001-10,000	107.08	22.80	8.4**
10,001-20,000	116.23	18.67	
> 20,001	117.62	16.04	

^{ns} p > 0.05 ** p-value < 0.01

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอายุ

อายุ (ปี)	ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้	
		1	2
1. 41-50	28.56	-	-
2. 31-40	27.08	-1.85*	-
3. < 30	25.23	-3.33*	-1.48

* p-value < 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้				
		1	2	3	4	5
1. รับราชการ	29.92	-	-	-	-	-
2. รัฐวิสาหกิจ	27.57	2.35	-	-	-	-
3. ค้าขาย	27.06	2.86	0.51	-	-	-
4. แม่บ้าน	26.32	-3.6*	-1.25	-0.74	-	-
5. ธุรกิจส่วนตัว	25.42	4.5*	2.15	1.64	0.9	-
6. รับจ้าง	23.97	5.95*	3.6	-3.09*	2.35*	-1.45

* p-value < 0.05

การอภิปรายผล

ผลจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50.8 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นแม่บ้าน ร้อยละ 29.8 นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 28 รองลงมาคือ ประถมศึกษา ร้อยละ 26 แหล่งที่มาของการได้รับความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้มาแล้วจากสื่อสิ่งพิมพ์ หนังสือ วารสาร วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ ร้อยละ 85 ซึ่งแหล่งที่มาของความรู้ดังกล่าวเป็นแหล่งความรู้ในลักษณะของการสื่อสารทางเดียว (One Way Communication) ที่ผู้ให้ข่าวสารข้อมูลมีอำนาจในการควบคุมกระบวนการสื่อสารให้เป็นไปตามเป้าหมายของตน ซึ่งการสื่อสารที่ดีควรเป็นการสื่อสาร 2 ทาง (Two Way Communication) ที่ผู้ให้และผู้รับสามารถ

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้			
		1	2	3	4
1. สูงกว่าปริญญาตรี	33	-	-	-	-
2. ปริญญาตรี	28.58	-4.42	-	-	-
3. มัธยม	25.71	-7.29*	-2.87*	-	-
4. ประถม	24.26	-8.74*	-4.32*	-1.45	-
5. ไม่ได้รับการศึกษา	19.25	-13.75*	-9.33*	-6.46*	-5.01*

* p-value < 0.05

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบรายค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ครอบครัว

รายได้ครอบครัว (บาท)	ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้			
		1	2	3	4
1. > 20,001	28.91	-	-	-	-
2. 10,001-20,000	27.49	-1.42	-	-	-
3. 5,001-10,000	24.70	-4.21*	-2.79*	-	-
4. 3,001-5,000	23.11	-5.8*	-4.38*	-1.59	-
5. < 3,000	25.53	-3.38	-1.96	0.83	2.22

* p-value < 0.05

โต้ตอบ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะทำให้ได้รับประโยชน์และความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย¹² ดังจะเห็นได้จากการสำรวจครั้งนี้ที่พบว่า ถึงแม้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยได้รับความรู้มาแล้วร้อยละ 78 แต่ก็ยังต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอีกถึงร้อยละ 97

ด้านการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 51.4 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 55.6 มีอาชีพแม่บ้านร้อยละ 29.8 และมีบุตรจำนวน 2 คน ร้อยละ 54.8 จึงพอมีเวลาและประสบการณ์ที่จะปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้พอควร

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบรายค่าของค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติกรส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	ค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติ	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้				
		1	2	3	4	5
1. รัฐบาลการ	121.65	-	-	-	-	-
2. ค้าขาย	115.24	6.41	-	-	-	-
3. รัฐวิสาหกิจ	113.71	7.94	-1.53	-	-	-
4. แม่บ้าน	112.89	-8.76*	-2.35	-0.82	-	-
5. ธุรกิจส่วนตัว	107.83	13.82	7.41	5.88	5.06	-
6. รับจ้าง	104.12	17.53*	-11.12*	9.56	8.77*	-3.71

* p-value < 0.05

ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบรายค่าของค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติกรส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติ	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้			
		1	2	3	4
1. สูงกว่าปริญญาตรี	119	-	-	-	-
2. ปริญญาตรี	119.52	0.52	-	-	-
3. มัธยม	105.86	-8.65	-9.17*	-	-
4. ประถม	110.35	-13.14	-13.66*	-4.49	-
5. ไม่ได้รับการศึกษา	72.75	-46.25*	-46.77*	-37.6*	-33.11*

* p-value < 0.05

ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้และการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็ก มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.574 และมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.001 แสดงว่าคะแนนความรู้และการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กมีความสัมพันธ์กันในทางบวกซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่มี

ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการและการเลี้ยงดูบุตรดี ย่อมปฏิบัติกรส่งเสริมพัฒนาการเด็กไปในทางที่ดี และกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ต่ำย่อมมีการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กน้อยหรือไม่ถูกต้องด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของพรพิมลที่พบว่า มารดากลุ่มทดลองที่ได้รับความรู้จากคำแนะนำและจากการอ่านเอกสารคู่มือ

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้ครอบครัว

รายได้ครอบครัว (บาท)	ค่าเฉลี่ยคะแนนปฏิบัติ	ผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้			
		1	2	3	4
1. > 20,001	117.62	-	-	-	-
2. 10,001-20,000	116.23	-1.39	-	-	-
3. 5,001-10,000	107.08	-10.54*	-9.15*	-	-
4. 3,001-5,000	104.09	-13.53*	-12.14*	-2.99	-
5. < 3,000	108.58	-9.04	-7.65	1.5	4.49

* p-value < 0.05

มีพฤติกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กสูงกว่ามารดาในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ¹³

จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ครอบครัวแตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้และการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กต่างกันเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุแตกต่างกันที่มีการปฏิบัติไม่ต่างกัน ดังนั้น จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่เฉพาะในกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกันโดยวิธีเชฟเฟ (Sheffe's Method) พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมากมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อย อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างอายุมากเคยผ่านประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็กและเกี่ยวข้องกับเด็กมากกว่า และอาจเคยได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกานดา ณ ถลาง ที่มารดาอายุสูงกว่าย่อมมีความพร้อม มีความสนใจ และต้องการที่จะเฝ้าหาความรู้ในการดูแลบุตรมากกว่ามารดาที่มีอายุ 20 ปีและต่ำกว่ากลุ่มตัวอย่างอาชีพรับราชการมีความรู้และปฏิบัติมากกว่ากลุ่มตัวอย่าง

อาชีพแม่บ้าน และกลุ่มอาชีพรับจ้าง อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับราชการมีโอกาสได้รับความรู้จากหน่วยงานต่างๆ มีการติดต่อประสานงานกัน ได้รับรู้ข่าวสาร ข้อมูลหรือได้รับการฝึกอบรมเมื่อมีการจัดฝึกอบรม ตลอดจนได้รับทราบนโยบายและแผนพัฒนาของประเทศ ซึ่งอาจทำให้เห็นความสำคัญและนำไปปฏิบัติมากกว่า ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพแม่บ้าน นอกจากจะดูแลเด็กแล้ว ยังต้องดูแลงานบ้าน และความเป็นอยู่ในครอบครัว ความรู้ที่ได้รับจากวิทยุหรือโทรทัศน์ในขณะที่ทำหน้าที่แม่บ้านอาจได้รับความรู้ไม่ชัดเจนเพียงพอและในการปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กก็อาจทำได้ไม่เต็มที่ แต่เนื่องจากอยู่กับเด็กทั้งวันทำให้มีเวลาปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งอาจมุ่งประกอบอาชีพของตนมากกว่าเรื่องอื่น โอกาสที่จะเฝ้าหาความรู้หรือรับรู้ข้อมูลต่างๆ ตลอดจนการได้พบปะสนทนากับบุคคลที่มีความรู้ในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กน้อย และไม่ได้อยู่กับเด็กตลอดเวลาการปฏิบัติจึงน้อยกว่าทุกกลุ่มอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพค้าขายมีความรู้และปฏิบัติมากกว่ากลุ่มอาชีพรับจ้าง อาจเป็นเพราะลักษณะอาชีพของกลุ่มอาชีพค้าขายต้องติดต่อกับลูกค้าใน

สถานที่ต่างๆ และมีโอกาสพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กันกับลูกค้ำระดับต่างๆ ได้มากกว่า จึงนำความรู้ไปปฏิบัติมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของวิลกาบินสมประสงค์ที่พบว่า เด็กที่มารดาทำงานนอกบ้านมีพัฒนาการดีกว่าเด็กที่มารดาทำงานในบ้าน¹⁴ เกี่ยวกับระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง การที่กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีมีความรู้และมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มระดับมัธยมศึกษา กลุ่มระดับประถมศึกษาและกลุ่มที่ไม่ได้รับการศึกษา จะเห็นได้ว่าระดับการศึกษาเป็นตัวบ่งชี้ว่า ยิ่งบุคคลมีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กสูง สอดคล้องกับการศึกษาของฟองคำติลกสกุลชัยและคณะที่สนับสนุนว่า การศึกษาของมารดาที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการทารก เนื่องจากมารดาที่มีการศึกษาสูงจะสามารถรับรู้ข้อมูลการเลี้ยงดูและการส่งเสริมพัฒนาการทารกและนำมาใช้ในการเลี้ยงดูทารกได้ดีกว่ามารดาที่มีการศึกษาน้อย¹⁵ เกี่ยวกับรายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัว 10,001-20,000 บาทและมากกว่า 20,001บาท มีความรู้และมีการปฏิบัติมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัว 3,001-5,000 บาท และ 5,001-10,000 บาทอาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ครอบครัวสูง หรือมีสภาพเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาสในการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รวมทั้งสามารถจัดหาสื่อเพื่อช่วยในการเรียนรู้ได้มากกว่าย่อมปฏิบัติส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้มากด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานบริการตรวจสุขภาพเด็กทุกแห่ง ควรจัดให้มีโครงการให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง แก่มารดาบิดาหรือผู้เลี้ยงดูเด็กที่พาเด็กมารับบริการ ทั้งนี้ สืบเนื่องจากผลการวิจัยที่พบว่า มารดาบิดาสวนใหญ่ร้อยละ 97 ต้องการได้รับความรู้เรื่องพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก รวมทั้งยังพบว่ามารดาบิดาสวนใหญ่มี

ความรู้และมีการปฏิบัติในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอยู่ในระดับพอใช้ ร้อยละ 50.8 และ 51.4 ตามลำดับ รูปแบบของการจัดโครงการให้ความรู้ควรมีลักษณะการให้ความรู้เชิงปฏิบัติการ เริ่มตั้งแต่การให้ความรู้เรื่องการประเมินพัฒนาการเด็ก การเลือกของเล่นและวิธีการเล่นเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ตลอดจนมีการประเมินผลโครงการเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับการศึกษา และมีรายได้น้อย มีความรู้และมีการปฏิบัติน้อยกว่ากลุ่มอื่น รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้ความสนใจ และหากลยุทธ์เข้าถึงประชาชนกลุ่มนี้ เพื่อพัฒนาความรู้ในการส่งเสริมพัฒนาการและการปฏิบัติการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก

3. รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนสื่อต่างๆ ให้เผยแพร่ความรู้เรื่องพัฒนาการและการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ในลักษณะการสื่อสารสองทาง ที่เปิดโอกาสให้มารดาบิดาหรือผู้เลี้ยงดู ชักถามข้อข้องใจได้ ซึ่งจะได้ประโยชน์มากขึ้น นอกจากนั้น ควรมีการเผยแพร่ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น จัดทำ home page หรือ web site เรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทางคอมพิวเตอร์ด้วย

4. ควรศึกษาวิจัย ผลของการให้ความรู้เชิงปฏิบัติการเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กแก่มารดาบิดาและผู้เลี้ยงดูเด็ก

เอกสารอ้างอิงและบรรณานุกรม

- 1 คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2530-2534.** กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2530.
- 2 **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 พ.ศ. 2535-2539.** กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์พัฒนาหลักสูตรจำกัด, 2535.

- 3 คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงานสำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544.** คณะกรรมการอำนวยการจัดทำแผนพัฒนาการสาธารณสุข. กรุงเทพฯ: องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2539.
- 4 เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. "การพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่สังคมไทยที่พึงประสงค์." **วารสารสมาคมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์.** 2541; 4: 12-20.
- 5 นิตยา คชภักดี. "พัฒนาการปกติและผิดปกติ." ใน: มนตรี ตูจินดา วินัย สุวดี อรุณ วงษ์จิราษฏร ประอร ชาลิตธำรง และพิภพ จิรภิญโญ. บรรณาธิการ. **กุมารเวชศาสตร์ เล่ม 1.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2540.
- 6 พยอม อิงคตานุวัฒน์. **จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรินทร์การพิมพ์, 2522.
- 7 อรพรรณ บุญลือธวัชชัย. **การบริหารทารกและเด็กวัยก่อนเรียน.** คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- 8 ชีระ สุมิตร และพรอนงค์ นิยมคำ. **รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2528.
- 9 นางลักษณ์ จินตนาติลก กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ ดารณี สายะวัน ณรงค์ เทียนสง และสุรกุล เจนอบรม. **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กของมารดาในเขต 11 จังหวัดภาคกลาง.** โครงการศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
- 10 นิภา ทองไทย. **หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเรียนสำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบท.** ปรินญาณินพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- 11 ศรีธรรม ณะภูมิ และโรจน์รุ่ง สุวรรณสุทธิ. "พัฒนาบุคลิกภาพด้านจริยธรรมในเด็ก." ในวันเพ็ญ บุญประกอบ และอัมพล สุอัมพันธ์. บรรณาธิการ. **จิตเวชเด็กสำหรับกุมารแพทย์.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2530: 338-49.
- 12 Windahl, Sven. And Benno H. Signitzer with Jean T. Olson. **Using Communication Theory.** London: Sage Publication, 1993.
- 13 พรพิมล จันทนะโสดี. "การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของทารกระหว่างกลุ่มที่มารดาได้รับคำแนะนำในการส่งเสริมพัฒนาการทารก กับกลุ่มที่ไม่ได้รับคำแนะนำที่โรงพยาบาลแม่และเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 7 จังหวัดราชบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535.
- 14 วัลภา บินสมประสงค์. **ความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติในเรื่องการเลี้ยงดูบุตรของมารดากับพัฒนาการเด็กวัยเด็กตอนต้น.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2526.
- 15 พองคำ ติลกสกุลชัย ธราธิป โคละทัต พรทิพย์ อาปนกะพันธ์ วิไล เลิศธรรมเทวี กรรณิการ์ วิจิตรสุคนธ์ และทัศนีย์ ประสบกิตติคุณ. "ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเสี่ยงทางชีวภาพและปัจจัยทางสังคมต่อพัฒนาการในขวบปีแรกของทารกแรกเกิดก่อนกำหนด." **วารสารพยาบาลศาสตร์.** 2540: 15: 55-67.